

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
32008951	IES Ramón Otero Pedrayo	Ourense	2024/2025

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Bacharelato	Antropoloxía	1º Bac.	4	140

Réxime

Réxime xeral-ordinario

Contido	Páxina
1. Introducción	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	3
3.1. Relación de unidades didácticas	4
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	5
4.1. Concrecións metodolóxicas	13
4.2. Materiais e recursos didácticos	13
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	14
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	14
5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes	15
6. Medidas de atención á diversidade	15
7.1. Concreción dos elementos transversais	16
7.2. Actividades complementarias	17
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente cos seus indicadores de logro	17
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	18
9. Outros apartados	18

1. Introducción

A materia de Antropoloxía debe ofrecer unha introdución tanto á perspectiva holística e interdisciplinar da antropoloxía como unha oportunidade na comprensión crítica da propia cultura desde as ferramentas da disciplina. A materia ofrece unha oportunidade para adquirir perspectivas múltiples sobre a condición humana (filosófica, biolóxica, lingüística, socio-cultural...) ao mesmo tempo que ofrecer os instrumentos para un cuestionamento do etnocentrismo, androcentrismo e eurocentrismo. As ferramentas metodolóxicas propias da disciplina (o traballo de campo, estudo de caso, etc.) serán claves na implicación autónoma e activa do alumnado na súa formación.

A materia, sendo optativa con 4 horas semanais, organzase cunha metodoloxía participativa e cun peso importante da material audiovisual (antropoloxía visual, documentais).

Cobra un peso específico a realización dun traballo de investigación ó longo do curso.

Esta programación se desenvolve nun IES urbano, o IES Otero Pedrayo de Ourense, cun alumnado heteroxéneo.

O grupo de 1 de Bacharelato da materia de Antropoloxía está constituído por 19 alumnos e alumnas.

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Identificar o obxecto de estudo da Antropoloxía, empregando con propiedade os seus conceptos e termos e discernindo entre as súas ramas e escolas para analizar e comprender os problemas propios do seu campo.			2		11	1		1
OBX2 - Entender e valorar as reflexións que a filosofía vén facendo desde os seus inicios sobre a natureza humana, guiada pola intención de atopar aquel ou aqueles elementos que poidan constituír o feito radical e específico que nos caracteriza, facendo unha comparación histórica das respostas, así como confrontándoas coas achegadas por outras ramas do saber, para apreciar que, malia a historicidade das respostas, a cuestión de entender en que consiste ser humano parece que formará parte perenne das interrogacións que nos facemos para dármonos sentido e para darllo ao mundo.	1-2		2	1	40	3		1
OBX3 - Examinar o proceso de hominización debuxando a árbore filoxenética do ser humano e reconstruíndo o curso da evolución humana mediante o estudo dos restos fósiles, e clarificar o proceso de humanización identificando os distintos factores que interveñen nel, para manter unha actitude harmoniosa e respectuosa co medio e cos seres vivos, así como unha actitude crítica ante posturas dogmáticas respecto á aparición do ser humano ou as diferenzas entre individuos e grupos humanos.	2-3	3	2	1	20-31	1-2-4		1

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX4 - Recoñecer a gran variabilidade da especie humana froito da bioloxía, identificando as achegas relativas á herdanza, á cultura e á interacción co ambiente nas poboacións humanas anteriores e actuais, para construír unha actitude crítica e de rexeitamento ante as discriminacións por razón de xénero, orixe racial ou étnica, lugar de nacemento ou veciñanza e unha actitude respectuosa e solidaria con todo ser humano e cos outros animais.	2-3	3	2	1	20-31	1-2-3-4		1
OBX5 - Entender o ser humano como animal social e estudar a cultura e a sociedade desde un punto de vista antropolóxico, incidindo nos métodos de investigación e nas diferentes escolas antropolóxicas, comprendendo a importancia da endoculturación e da antropoloxía do parentesco, e analizando o etnocentrismo e o relativismo cultural, para entender a construción social da cultura, a diversidade cultural e as actuais culturas globalizadas.	1-2-5	3	2-4	1-2	40	1-2-3		1
OBX6 - Analizar a importancia da produción cultural, tanto material como inmaterial, para comprender os procesos de patrimonialización cultural, entender e valorar os aspectos e as manifestacións propias da cultura galega, e para poder desenvolver traballos etnográficos ou etnolóxicos sobre ela.	1-2-3	3	2-4	1-2	31-40	1-2-3	3	1-2

Descrición:

3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	MONOS E HOMINIZACIÓN	MONOS E CULTURA, HOMINIZACIÓN	5	10	X		
2	SEXUALIDADE, PARENTESCO E INCESTO	SEXUALIDADE, PARENTESCO, PROHIBICIÓN DO INCESTO	5	6	X		
3	HUMANIZACIÓN. AS CULTURAS HUMANAS	HUMANIZACIÓN. CULTURA MATERIAL E INMATERIAL. ENDOCULTURACIÓN. LINGUAXE. ARTE.	5	10	X		
4	MAXIA	MAXIA	5	10		X	
5	ANTROPOLOXÍA SOCIAL OU CULTURAL. ESCOLAS	ANTROPOLOXÍA SOCIAL OU CULTURAL, OBXECTO E MÉTODO, ESCOLAS ANTROPOLOXICAS 1	10	24	X	X	

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
6	RELIXIÓN	RELIXIÓN	5	10		X	
7	ANTROPOLOXÍA DE GALICIA	ANTROPOLOXÍA DE GALICIA	5	20		X	
8	ANTROPOLOXÍA FILOSÓFICA	ANTROPOLOXÍA FILOSÓFICA	5	10			X
9	SOCIOLOXÍA	SOCIEDADE, ESTRUTURA. SOCIOLOXÍA	5	10			X
10	TRABALLO E LECTURAS	LECTURA 1, LECTURA 2 E TRABALLO	50	30	X	X	X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	MONOS E HOMINIZACIÓN	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.1 - Analizar o proceso de hominización, repasando o rexistro de restos fósiles que testemuñan o proceso evolutivo que levou á posibilidade de esclarecer a árbore filoxenética do ser humano ata a aparición da especie homo sapiens, a través do estudo das especies prehomínidas e homínidas.	Os rudimentos das culturas dos chimpancés e da socialidade dos bonobos. Fixismo. Evolucionismo lamarckiano, darwiniano e neodarwiniano. Concepto de hominización. O proceso de hominización (cambios anatómicos)	PE	100
CA3.3 - Recoñecer a gran diversidade e variabilidade da especie humana a través do traballo colaborativo do alumnado, fortalecendo nel unha actitude positiva e respectuosa cara ás diferenzas, apreciándoas como enriquecedoras.	Diversidade vs xerarquía		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - A evolución humana: o proceso de hominización. - A orixe do homo sapiens desde o punto de vista evolutivo. - A árbore filoxenética. - A diversidade biolóxica das poboacións humanas. - O papel da herdanza, a cultura e o ambiente nela. - Significado das variacións físicas das poboacións humanas e a súa importancia para o conxunto da especie.

UD	Título da UD	Duración
2	SEXUALIDADE, PARENTESCO E INCESTO	6

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.2 - Coñecer a humanización como proceso evolutivo de adaptación ao medio, comprendendo a plasticidade biolóxica do ser humano que lle permitiu crear a cultura a través da análise da importancia da linguaxe simbólica, da fabricación de ferramentas, da transmisión de coñecementos e do pensamento abstracto.	Conceptos de humanización e cultura e relación da prohibición do incesto coa esfera do cultural	PE	100
CA4.5 - Entender a importancia da linguaxe e do parentesco en todos os procesos culturais e sociais ao longo do tempo.	Noción e categorías de parentesco, noción de incesto, prohibición cultural do incesto		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - O proceso de humanización. - O papel das mulleres na humanización. - A diversidade cultural. - A diversidade cultural sobre o sexo: sexualidade, sexo e xénero. - Antropoloxía do parentesco.

UD	Título da UD	Duración
3	HUMANIZACIÓN. AS CULTURAS HUMANAS	10

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.2 - Coñecer a humanización como proceso evolutivo de adaptación ao medio, comprendendo a plasticidade biolóxica do ser humano que lle permitiu crear a cultura a través da análise da importancia da linguaxe simbólica, da fabricación de ferramentas, da transmisión de coñecementos e do pensamento abstracto.	Nocións de humanización, cultura, cultura material, cultura inmaterial, endoculturación, etnocentrismo, capacidade e conduta simbólicas, linguaxe	PE	100
CA4.1 - Definir o ser humano desde a súa dimensión social e cultural, entendendo a súa pertenza a diferentes grupos sociais e comprendendo a noción de rol social e cultural.	Noción de socialización, axentes de socialización, noción de rol social		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA4.2 - Analizar o termo cultura, asumindo a súa importancia social, salientando os axentes e os procesos de endoculturación, distinguindo as achegas das diferentes escolas antropolóxicas, e comprendendo as perspectivas emic e etic.	Noción de socialización, axentes de socialización, noción de rol social, etnocentrismo e relativismo cultural desde o particularismo histórico		
CA4.3 - Comprender, aceptar e valorar a diversidade cultural e as diferenzas sociais, entendendo as implicacións do etnocentrismo e do relativismo cultural, e distinguindo entre multiculturalismo, interculturalismo e transculturalismo.	Etnocentrismo e relativismo cultural, multiculturalismo, interculturalismo e transculturalismo		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - O proceso de humanización. - A adaptación do homo sapiens ao medio: a linguaxe, a técnica e o pensamento abstracto. - O papel das mulleres na humanización. - Definición de cultura e endoculturación. - A construción social da cultura. - Culturas tradicionais e culturas globalizadas. - A produción cultural material e inmaterial. - O hábitat. - Os costumes e tradicións. - As manifestacións culturais.

UD	Título da UD	Duración
4	MAXIA	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA4.4 - Describir e entender as producións culturais, tanto materiais como inmateriais, e comprender a importancia da patrimonialización da cultura nas sociedades actuais.	Maxia simpatética, tabús e encantamentos, chamanismo	PE	100

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - A diversidade cultural.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - A diversidade cultural sobre o sexo: sexualidade, sexo e xénero. - Antropoloxía do parentesco.

UD	Título da UD	Duración
5	ANTROPOLOXÍA SOCIAL OU CULTURAL. ESCOLAS	24

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Delimitar e precisar o campo de estudo da Antropoloxía, así como a súa metodoloxía e as súas técnicas.	Antropoloxía física, antropoloxía filosófica e antropoloxía social ou cultural, observación participante, traballo de campo, etic e emic. Evolucionismo, particularismo histórico, funcionalismo, estruturalismo, cultura e personalidade	PE	100
CA1.2 - Definir e concretar o obxecto peculiar de estudo das ramas da Antropoloxía.	Culturas		
CA1.3 - Diferenciar a Antropoloxía doutros saberes.	Antropoloxía física, antropoloxía filosófica e antropoloxía social ou cultural. Socioloxía, economía, psicoloxía.		
CA4.1 - Definir o ser humano desde a súa dimensión social e cultural, entendendo a súa pertenza a diferentes grupos sociais e comprendendo a noción de rol social e cultural.	Relativismo cultural		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - A Antropoloxía. - Definición. - Obxecto. - Fins. - Método e técnicas dos estudos antropolóxicos. - Ramas da antropoloxía. - Antropoloxía física. - Antropoloxía sociocultural. - Antropoloxía filosófica. - A Antropoloxía e a súa relación con outros saberes. - A Antropoloxía sociocultural.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Os métodos de investigación. - As escolas antropolóxicas. - O ser humano como animal social. - O rol social e cultural. - A dimensión social e cultural da linguaxe. - As diferenzas sociais. - Definición de cultura e endoculturación. - A construción social da cultura. - Culturas tradicionais e culturas globalizadas. - A diversidade cultural. - Etnocentrismo e relativismo cultural. A análise da cultura desde as perspectivas emic e etic. - Multiculturalismo, interculturalismo e transculturalismo. - Os universais culturais. - A produción cultural material e inmaterial. - O hábitat. - Os costumes e tradicións. - As manifestacións culturais.

UD	Título da UD	Duración
6	RELIXIÓN	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA4.4 - Describir e entender as producións culturais, tanto materiais como inmateriais, e comprender a importancia da patrimonialización da cultura nas sociedades actuais.	Mito, rito, ritos de paso, símbolos, relixión, teoría durkheimiana da relixión	PE	100

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - A diversidade cultural. - Os universais culturais.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - A produción cultural material e inmaterial. - As manifestacións culturais. - Antropoloxía do parentesco.

UD	Título da UD	Duración
7	ANTROPOLOXÍA DE GALICIA	20

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA4.3 - Comprender, aceptar e valorar a diversidade cultural e as diferenzas sociais, entendendo as implicacións do etnocentrismo e do relativismo cultural, e distinguindo entre multiculturalismo, interculturalismo e transculturalismo.	Etnocentrismo, tradición e globalización	PE	100
CA4.4 - Describir e entender as producións culturais, tanto materiais como inmateriais, e comprender a importancia da patrimonialización da cultura nas sociedades actuais.	Estrutura fundiaria do agro galego tradicional, casa e parroquia, manda e partixas, cultivos e animais principais, axudas, relixiosidade popular galega, a maxia, terapeutas tradicionais		
CA4.6 - Reflexionar sobre os aspectos propios da cultura e da sociedade galega, desenvolvendo un traballo de campo, desde os puntos de vista etnográfico ou etnolóxico.	Estrutura fundiaria do agro galego tradicional, casa e parroquia, manda e partixas, cultivos e animais principais, axudas, relixiosidade popular galega, a maxia, terapeutas tradicionais		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Antropoloxía cultural galega e a súa patrimonialización. Etnografía e etnoloxía.

UD	Título da UD	Duración
8	ANTROPOLOXÍA FILOSÓFICA	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
--------------------------------	-------------------------------	-----------	----------

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Analizar o papel da Antropoloxía filosófica entre as outras disciplinas filosóficas mediante a consideración rigorosa do papel que xoga o ser humano na definición mesma desas disciplinas, e a lectura crítica de textos centrais da tradición do pensamento occidental que perfilan esa relación.	Antropoloxía filosófica	PE	100
CA2.2 - Reflexionar sobre a situación da filosofía na súa análise do ser humano, logo da conformación da Antropoloxía sociocultural como ciencia social autónoma e da Antropoloxía fisicobiolóxica como ciencia natural que estuda a natureza humana, debatendo de xeito argumentado e construtivo sobre a posibilidade dun espazo propio para esa indagación filosófica.	Relación coa Antropoloxía Social		
CA2.3 - Repasar as variacións históricas de teorías que, tanto en tradicións non occidentais como na nosa tradición filosófica, xurdiron para explicar a natureza humana, encadrando esas variacións nas grandes liñas que determinaron as diferenzas entre as distintas épocas da historia da filosofía.	Antropoloxía filosófica platónica, aristotélica, agustiniana, cartesiana, materialista, e á luz de "O segundo sexo".		
CA2.4 - Presentar organizadamente as grandes teorías filosóficas que pretenderon dar co trazo da especificidade dos humanos, usando ferramentas TIC axeitadas e, de ser o caso, confrontando os argumentos desas teorías cos coñecementos achegados, tanto no eido sociocultural como no físico-biolóxico, por outras disciplinas antropolóxicas alleas á filosofía.	Antropoloxía filosófica platónica, aristotélica, agustiniana, cartesiana, materialista, e á luz de "O segundo sexo".		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - A Antropoloxía entre as disciplinas filosóficas. - A posición ontolóxica do ser humano. - As raíces antropolóxicas da ética, a estética e a filosofía política. - A Antropoloxía filosófica na era da Antropoloxía fisicobiolóxica e da Antropoloxía sociocultural. - A idea da natureza humana na tradición filosófica. - O problema da natureza humana desde outros horizontes culturais. - Na Filosofía antiga. - No Medievo. - Do Renacemento á Ilustración. - Desde o século XIX. - A busca da especificidade humana. - Autoconsciencia e consciencia da finitude.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - A linguaxe e o simbolismo. - A praxe en liberdade. - As paixóns e os afectos.

UD	Título da UD	Duración
9	SOCIOLOXÍA	10

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA4.2 - Analizar o termo cultura, asumindo a súa importancia social, salientando os axentes e os procesos de endoculturación, distinguindo as achegas das diferentes escolas antropolóxicas, e comprendendo as perspectivas emic e etic.	Noción de sociedade, sistema social, socialización e axentes de socialización, rol social	PE	100

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - O ser humano como animal social. - O rol social e cultural. - A dimensión social e cultural da linguaxe. - As diferenzas sociais.

UD	Título da UD	Duración
10	TRABALLO E LECTURAS	30

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA4.3 - Comprender, aceptar e valorar a diversidade cultural e as diferenzas sociais, entendendo as implicacións do etnocentrismo e do relativismo cultural, e distinguindo entre multiculturalismo, interculturalismo e transculturalismo.	Redactar informes de lectura de dous libros e presentar ante os compañeiros oralmente dito informe. Planificar e realizar un traballo de investigación antropolóxica, redactar un escrito no que se recolla o mesmo e os seus resultados, e presentar a investigación aos compañeiros.	TI	100

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos

- A diversidade cultural.
- Multiculturalismo, interculturalismo e transculturalismo.
- Antropoloxía cultural galega e a súa patrimonialización. Etnografía e etnoloxía.

4.1. Concrecións metodolóxicas

A materia de antropoloxía ten un carácter práctico, holístico, interdisciplinar e crítico. Práctico dado que coa adquisición das ferramentas propias da disciplina (teóricas e metodolóxicas) se busca contribuir a unha comprensión holista e interdisciplinar na comprensión da cultura propia do alumnado. Crítica porque estas ferramentas permiten a comprensión crítica (deconstrutiva) do etnocentrismo, o androcentrismo, o racismo, o eurocentrismo...

As metodoloxías concretas empregadas nesta materia se orientan a:

- Potenciar unha autonomía progresiva, por parte do alumnado, na obtención, análise e procesamento da información referida ás cuestións e problemas propostos.
 - Promover o diálogo e o debate horizontal entre iguais como un medio para desenvolver estratexias de conceptualización, información e comunicación intelectual.
 - Manter un modelo de aprendizaxe funcional no cal as nocións que se van adquirindo sexan aplicadas á vida real ou virtual.
 - Promover a lectura e análise de textos, así como a composición de textos propios e exposicións orais e escritas.
 - Normalizar o uso de vocabulario técnico específico e esixir uns niveis de rigor lóxico e de coherencia argumentativa tanto nas producións orais coma nas escritas.
 - Manter unha perspectiva histórica que permita rastrexar as orixes das cuestións antropolóxicas sometidas a elaboración, análise ou debate
 - Actuar seguindo pautas de estándares profesionais na esixencia do traballo individual e colectivo: puntualidade, dedicación, actitude, rendementos, seguimento das instrucións de traballo, resultados materiais e formais, etc.
- Na avaliación continua da materia se utilizarán unha ampla e diversa variedade de instrumentos: exames para comprobar a adquisición da cultura antropolóxica asociada ás UD, lectura de libros (en concreto dous, un na primeira avaliación e outro na segunda) e un traballo de curso.

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación
Apuntamentos do profesor
Libros
Aula virtual da materia
Ordenador conectado a internet, proxector, altavoces
Documentais antropolóxicos

Cada sesión terá lugar nun aula no centro cun ordenador conectado a internet e unha pantalla con proxector e sonido, Os pupitres individuais servirán tanto para o traballo individual como para conformar diversos grupos segundo as necesidades de cada UD. Os apuntamentos do profesorado servirán de base ao traballo da materia; incluírán materiais de lectura que se utilizarán para afianzar conceptos, ofrecer exemplos concretos e ver literatura antropolóxica e filosófica. Na aula virtual se terán a maioría dos materiais como repositorio ou biblioteca da materia. Os documentais serán un pilar no desenvolvemento da materia pola súa capacidade inmersiva e para trasladar contidos antropolóxicos dun xeito altamente eficaz. Na biblioteca do centro e no departamento se escollerán os libros

de lectura, con independencia de que algún alumno desexe adquirir o seu libro de lectura nunha librería.

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

Proba escrita tras o visionado dunha curta de contido etnográfico que consistirá en cuestións concretas sobre o observado no audiovisual e un breve comentario crítico para determinar tanto a comprensión da diversidade cultural, a expresión escrita e o grao de familiaridade cos conceptos antropolóxicos. Esta proba serviranos para determinar o nivel de profundización que se pode proxectar na programación de cara a traballar de xeito significativo co alumnado, e ao mesmo tempo sérvenos para determinar calquera tipo de necesidade de aprendizaxe que necesitemos localizar de cara a desenvolver a materia durante o curso.

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Pesos dos instrumentos de avaliación por UD:

Unidade didáctica	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8	UD 9	UD 10
Peso UD/ Tipo Ins.	5	5	5	5	10	5	5	5	5	50
Proba escrita	100	100	100	100	100	100	100	100	100	0
Táboa de indicadores	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100

Unidade didáctica	Total
Peso UD/ Tipo Ins.	100
Proba escrita	50
Táboa de indicadores	50

Criterios de cualificación:

1. As probas de avaliación da cultura antropolóxica sociada ás 9 primeiras unidades didácticas suporá o 50 % da cualificación global.
2. As lecturas de libros e o traballo de curso suporán o 50% da cualificación global.

Criterios de recuperación:

Só a partir das 75 décimas se transforma a nota obtida en cada avaliación (parte práctica+parte teórica) e no curso no número enteiro seguinte.

Nos exames e traballos para entregar descontarase nota a partir de 10 faltas de ortografía: 0´05 puntos ata un máximo do 20% da nota do exame.

A nota final será a media aritmética das notas das tres avaliacións tendo en conta que o cálculo da media do curso farase coa nota real (coas décimas obtidas polo alumnado) e non a partir dos números enteiros dos boletíns concretados a partir das devanditas notas con decimais.

Un alumno que, chegado xuño, tena unha ou dúas avaliacións suspensas cun 3 ou mais, pode aprobar directamente na avaliación ordinaria sempre que a media das tres avaliacións supere os 5 puntos. Poren, un alumno que, chegado

xuño, teña algunha avaliación con menos dun 3, deberá recuperar esa avaliación. Non se fará media se nalgunha avaliación o alumno non chegase a 3 puntos; en tal caso, deberá recuperar a avaliación e obter 3 ou máis de 3 puntos na mesma para poder facer media coas outras avaliacións.

Un alumno que, chegada a convocatoria ordinaria de xuño, non acade o aprobado coa media das tres avaliacións, poderá facer a recuperación das avaliacións suspensas. Se aínda así, coas notas obtidas nesas recuperacións a media non lle dá, a materia quedará suspenso.

Haberá unha avaliación extraordinaria nas datas previstas para a mesma.

Copiar na proba de control escrita é motivo de retirada de exame e falta disciplinaria (leve). Igualmente cabe indicar que se o profesor ou profesora da materia tivese dúbidas razoables acerca da licitude dos medios empregados por algun alumno ou alumna para obter unha determinada cualificación nun exame, poderá esixirlle no prazo dunha semana desde a entrega dos exames corrixidos, que se someta a unha defensa oral da materia correspondente ao mesmo.

5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes

Realizaráselle ao alumnado unha proposta de traballo no que se desenvolvan os criterios mínimos exisibles en cada unidade didáctica.

Faranse dous exames parciais ó longo do curso nos que o alumnado se examinará da parte teórica da materia (cun peso do 50% da nota). A parte práctica avaliarase coa lectura dun texto antropológico proposto polo departamento e a súa exposición conforme ás indicacións específicas que se lle fagan en relación ao mesmo (preferentemente oral); esta parte terá un peso do 50%.

No caso de non superar as probas o alumnado será convocado a unha proba final (Artigo 11. Orde do 20 de maio de 2022 pola que se aproba o calendario escolar para o curso 2022/23 nos centros docentes sostidos con fondos públicos na Comunidade Autónoma de Galicia) que se adecuará ás datas previstas para a ABAU e que versará sobre a totalidade dos contidos. Neste caso a cualificación estará composta exclusivamente polo resultado da proba final (PE) proposta.

6. Medidas de atención á diversidade

Son medidas de atención á diversidade as actuacións, estratexias e/ou programas destinados a proporcionar unha resposta axustada ás necesidades educativas do alumnado (Artigo 7, Decreto 229/2011, do 7 de decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia en que se imparten as ensinanzas establecidas na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación).

De ser preciso, desenvolveranse as seguintes medidas de atención á diversidade:

Ordinarias. Aquelas que faciliten a adecuación do currículo, sen alteración significativa dos obxectivos, contidos nin criterios de avaliación, ao contexto do centro e ás características do alumnado. Teñen como finalidade dar resposta ás diferenzas en competencia curricular, motivación, intereses, relación social, estratexias, estilos e ritmos de aprendizaxe, e están destinadas a facilitar a consecución dos obxectivos e competencias establecidas nas diferentes ensinanzas.

- Adecuación da xestión da aula ás características do alumnado, procurando a participación, o acceso aos recursos, favorecendo a convivencia e aprendizaxe compartida.

- Adecuación da programación didáctica ao alumnado e circunstancias do seu contorno.

- Adaptación dos tempos, dos instrumentos e dos procedementos de avaliación ás circunstancias do alumnado, tales como, forma de comunicación co alumnado, secuenciación de tarefas, verificación da comprensión das tarefas, dispoñibilidade dos recursos tecnolóxicos, concesión do tempo necesario.

- Aulas de atención educativa e convivencia. No caso de ser preciso derivar alumnado, o profesorado proporcionará as tarefas que debe realizar, que serán corrixidas e avaliadas.

- Reforzo educativo. Posta en práctica de mecanismos de reforzo tan pronto como se detecten dificultades no progreso do alumnado.

- Programas de enriquecemento curricular para o alumnado que presenta altas capacidades intelectuais.

Extraordinarias. Aquelas dirixidas a dar resposta ás necesidades educativas do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo que poden requirir modificacións significativas do currículo ordinario e/ou supor cambios esenciais no ámbito organizativo, así como, de ser o caso, nos elementos de acceso ao currículo o una modalidade de escolarización. Aplicaranse logo de esgotadas as de carácter ordinario ou por resultaren insuficientes.

O alumnado con necesidade específica de apoio educativo é aquel que require unha atención educativa diferente á ordinaria, por presentar necesidades educativas especiais, por atraso madurativo, por trastornos do desenvolvemento da linguaxe e da comunicación, por trastornos de atención ou de aprendizaxe, por

descoñecemento grave da lingua de aprendizaxe, por se atoparen en situación de vulnerabilidade socioeducativa, polas súas altas capacidades intelectuais, por se teren incorporado tarde ao sistema educativo ou por condición persoais ou de historia escolar.

O alumnado que presenta necesidade educativas especiais é aquel que afronta barreiras que limiten o seu acceso, a súa presenza, a súa participación ou a súa aprendizaxe, derivadas de discapacidade ou de trastornos graves de conduta, da comunicación e da linguaxe, por un período da súa escolarización ou ao longo de toda ela, e que require determinados apoios e atención educativas específicas para a consecución dos obxectivos de aprendizaxe adecuados ao seu desenvolvemento.

-Flexibilización da duración do período de escolarización na etapa de bacharelato. Dirixido a alumnado con altas capacidades intelectuais ou alumnado con necesidades educativas especiais.

-Atención educativa ao alumnado que, por circunstancias diversas, presenta dificultades para unha asistencia continuada ao centro. O docente coordinado polo profesorado titor e co asesoramento da xefatura do departamento de orientación, elaborará unha proposta de Borrador actividades educativas empregando medios telemáticos para a entrega, seguimento e avaliación e adoptará medidas que promovan a súa inclusión.

O docente colaborará co profesorado titor e coa xefatura do departamento de orientación na planificación e desenvolvemento de actuacións destinadas ao axuste dos procesos de ensino e aprendizaxe.

A avaliación inicial permitirá adaptar as ensinanzas ao alumnado e facilitar a debida progresión na súa aprendizaxe.

No proceso de avaliación promoverase o uso de instrumentos de avaliación variados, diversos, flexibles e adaptados ás distintas situacións de aprendizaxe que permitan a valoración obxectiva do alumnado e garantan que as condicións de realización dos procesos asociados á avaliación se adapten ás necesidades do alumnado con necesidade específica de apoio educativo.

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8
ET.1 - Comprensión lectora	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.2 - Expresión oral e escrita	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.3 - Comunicación audiovisual	X	X	X	X	X	X	X	
ET.4 - Fomento do espírito crítico e científico	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.5 - Educación emocional e en valores	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.6 - Igualdade de xénero	X	X	X					
ET.7 - Creatividade								

	UD 9	UD 10
ET.1 - Comprensión lectora	X	X
ET.2 - Expresión oral e escrita	X	X
ET.3 - Comunicación audiovisual		
ET.4 - Fomento do espírito crítico e científico	X	X

	UD 9	UD 10
ET.5 - Educación emocional e en valores	X	X
ET.6 - Igualdade de xénero		
ET.7 - Creatividade		X

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
Charla	O coñecemento dun mesmo		X	

Observacións:

O departamento está aberto a propor algunha actividade que se oferte ó longo do curso por parte do concello ou por outras instancias sempre e cando teña relación cos contidos da materia, pero non propón de partida ningunha actividade complementaria. En concreto, pretendemos repetir a charla sobre o autoconhecimento do docente da Universidade de Vigo Abraham Rubin, a cal depende da súa oferta pola UVigo, e os alumnos de Antropoloxía serían parte dos destinatarios da mesma. Descoñecemos, no caso de que a charla se oferte, as datas de impartición

8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
Adecuación da programación didáctica e da súa propia planificación ao longo do curso académico
Axuste entre o previsto e o realizado
Metodoloxía empregada
Axuste entre a metodoloxía e os resultados obtidos
Organización xeral da aula e o aproveitamento dos recursos
Bo funcionamento das clases
Medidas de atención á diversidade
Eficacia das medidas
Clima de traballo na aula
Bo clima

Descrición:

Cada indicador valorarase nunha escala do 1 ao 4, indicando o 1 a menor consecución e o 4 a maior. Os resultado desta avaliación recolleranse na memoria final de curso e poñerase en coñecemento na reunión do Departamento para poder incorporar melloras en vindeiros cursos.

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

Farase un seguimento a través da aplicación Proens das avaliacións. Estes seguimentos faranse de xeito individual e poñeranse en común nas reunións de departamento así como nos departamentos de coordinación do bacharelato do instituto.

Neste seguimento terase en conta:

1. Se as sesións prevista por UD foron as suficientes e indicar o grao de cumprimento do desenvolvemento das UD.
2. Propostas de mellora

9. Outros apartados

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
32008951	IES Ramón Otero Pedrayo	Ourense	2024/2025

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Educación secundaria obrigatoria	Educación en Valores Cívicos e Éticos	3º ESO	1	35

Réxime

Réxime xeral-ordinario

Contido	Páxina
1. Introducción	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	3
3.1. Relación de unidades didácticas	4
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	5
4.1. Concrecións metodolóxicas	17
4.2. Materiais e recursos didácticos	17
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	17
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	17
5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes	18
6. Medidas de atención á diversidade	18
7.1. Concreción dos elementos transversais	19
7.2. Actividades complementarias	19
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente cos seus indicadores de logro	20
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	20
9. Outros apartados	20

1. Introducción

Esta programación está elaborada para catro grupos de 3º E.S.O dun instituto do centro da cidade (I.E.S OTERO PEDRAYO) de Ourense, situado no casco antigo e cun un nivel socio-económico e cultural medio-baixo. O número total de discentes é 75.

Las ratios son las siguientes:

No grupo de de 3º A: 24

En el grupo de 3º B: 24

No grupo de 3º que aúna C e D: 27

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Inquirir e investigar canto se refire á identidade humana e a cuestións éticas relativas ao propio proxecto vital, analizando criticamente información fiable e xerando unha actitude reflexiva respecto diso, para promover o autoconhecimento e a elaboración de formulacións e xuízos morais de maneira autónoma e razoada.	2				1	1-2-3		
OBX2 - Actuar e interactuar de acordo con normas e valores cívicos e éticos, a partir do recoñecemento fundado da súa importancia para regular a vida comunitaria e a súa aplicación efectiva e xustificada en distintos contextos, para promover unha convivencia pacífica, respectuosa, democrática e comprometida co ben común.	5	3		3		1-2-3-4		1
OBX3 - Entender a natureza interconectada e inter e ecodependente das actividades humanas, mediante a identificación e a análise de problemas ecosociais de relevancia, para promover hábitos e actitudes eticamente comprometidos co logro de formas de vida sustentables.			5		2	1-2-3-4	1	
OBX4 - Mostrar unha adecuada estima de si mesmo e da contorna, recoñecendo e valorando as emocións e os sentimentos propios e alleos, para lograr unha actitude empática e coidadosa con respecto aos demais e á natureza.	1				1-2-3	1-3		3

Descrición:

3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	Autoconocimiento.	Indagar na natureza humana. Resposta a pregunta : quen son eu?. A autoestima. Emocións e sentimentos. Redes e riscos dixitais.	20	6	X		
2	Autonomía moral.	Valorar e comprender a importancia das seguintes cuestións: -Pensar antes de actuar. -A toma de decisións. -As condutas adictivas. -A moral e os valores. -As diferentes éticas. -O individuo e a sociedade.	16	6	X		
3	Colaborando en sociedade.	Explicación da orixe e a natureza da sociedade. -A resolución pacífica dos conflitos. -A cidadanía responsable. -A política e a democracia. -A paz. -A cidadanía responsable. -A política, a democracia e a paz.	16	6		X	
4	Respeto e xustiza.	Percorrido polo interese na consecución dos dereitos humanos: -Os dereitos humanos. -A desigualdade económica. -Os dereitos sociais. -Os dereitos da muller. -A inclusión social e a política. -O dereito internacional.	16	6		X	
5	A sostenibilidade.	Tentar que o alumnado sexa consciente da necesidade do cuidado medioambiental a través do desenvolvemento das seguintes cuestións: -Habitantes do mundo. -Os distintos puntos de vista sobre a realidade. -Un planeta infinito. -A emerxencia climática. -O desenvolvemento sostible. -A busca de solucións sostibles.	16	6			X
6	Etica ambiental.	Valoración de novas perspectivas éticas: -A protección dos animais e do medio ambiente.	16	5			X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	Autoconocimiento.	6

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Construír e expresar un concepto axustado de si mesmo recoñecendo as múltiples dimensións da súa natureza e personalidade, así como da dimensión cívica e moral desta, a partir da investigación e do diálogo arredor de diversas concepcións sobre a natureza humana.	Coñecer teorías sobre a natureza humana, os conceptos de personalidade, ética e cidadanía. Ser capaz de utilízalos.	TI	100
CA1.2 - Identificar, xestionar e comunicar ideas, emocións, afectos e desexos con comprensión e empatía cara ás demais persoas, demostrando autoestima e compartindo un concepto adecuado do que deben ser as relacións con outras persoas, incluíndo o ámbito afectivo-sexual.	Coñecer as nocions de intelixencia emocional, empatía, asertividade..... Aplicar esto ao diálogo e interacción na clase.		
CA1.3 - Desenvolver e demostrar autonomía moral mediante a práctica da deliberación racional, o uso de conceptos éticos e o diálogo respectuoso cos demais, arredor de distintos valores e modos de vida, así como a problemas relacionados co exercicio dos dereitos individuais, o uso responsable e seguro das redes, as condutas adictivas e o acoso escolar.	Coñecer os conceptos básicos sobre a ética, moral e valores. Profundizar na reflexión sobre a dignidade e os dereitos individuais. Ser capaz de valorar os comportamentos responsables nos seus entornos.		
CA1.4 - Desenvolver unha actitude de xestión equilibrada das emocións, de estima e coidado de si e das demais persoas, identificando, analizando e expresando de maneira asertiva as propias emocións e sentimentos, e recoñecendo e valorando os dos demais en distintos contextos e arredor de actividades creativas e de reflexión individual ou dialogada sobre cuestións éticas e cívicas.	Coñecer as distintas emocións e sentimentos. Ser capaz de xestionalos.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - A ética dentro do conxunto de saberes filosóficos. - O obxecto da ética. - A aplicación da ética: a orientación para a resolución de problemas complexos sobre como actuar. - A natureza humana. - Liberdade e moralidade como características especificamente humanas. - A identidade persoal, o cruzamento de camiños entre a natureza, a crianza e o proxecto vital. - A educación de emocións e sentimentos.

Contidos

- A autoestima persoal.
- A igualdade e o respecto nas relacións con outras persoas.
- A educación afectivo-sexual.
- Análise das accións.
- Os motivos da acción: desexos e razóns.
- A vontade como razón práctica.
- A autonomía da vontade.
- A responsabilidade das accións.
- A ética e as éticas como guías das nosas accións.
- O xuízo moral: as normas, o valor e o valioso, as virtudes, os sentimentos morais.
- Universalismo e pluralismo moral.
- Éticas da felicidade, éticas do deber, éticas da virtude.
- Ética e dereito.
- Semellanzas e diferenzas entre ética e dereito.
- O conflito lexitimidade-legalidade.
- A obxección de conciencia.
- Os dereitos individuais e os deberes cidadáns.
- O debate sobre a liberdade de expresión.
- A ética na sociedade actual.
- O problema da desinformación.
- A protección de datos e o dereito á intimidade.
- O ciberacoso e outras formas de violencia nas redes sociais.
- As condutas adictivas.

UD	Título da UD	Duración
2	Autonomía moral.	6

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Construír e expresar un concepto axustado de si mesmo recoñecendo as múltiples dimensións da súa natureza e personalidade, así como da dimensión cívica e moral desta, a partir da investigación e do diálogo arredor de diversas concepcións sobre a natureza humana.	Coñecer as dimensións moral e cívica das persoas. Ser capaz de recoñecer en xeral as múltiples dimensións da natureza humana.	TI	100
CA1.2 - Identificar, xestionar e comunicar ideas, emocións, afectos e desexos con comprensión e empatía cara ás demais persoas, demostrando autoestima e compartindo un concepto adecuado do que deben ser as relacións con outras persoas, incluíndo o ámbito afectivo-sexual.	Coñecerlas claves básicas para poder xestionar as emocións. Aplicar estes coñecementos.		
CA1.3 - Desenvolver e demostrar autonomía moral mediante a práctica da deliberación racional, o uso de conceptos éticos e o diálogo respectuoso cos demais, arredor de distintos valores e modos de vida, así como a problemas relacionados co exercicio dos dereitos individuais, o uso responsable e seguro das redes, as condutas adictivas e o acoso escolar.	Coñecer os conceptos de autonomía e heteronomía moral. Ser capaz de valorar positivamente a importancia do diálogo e o respecto con e hacia os demais. Ser capaz de recoñecer as condutas aditivas.		
CA1.4 - Desenvolver unha actitude de xestión equilibrada das emocións, de estima e coidado de si e das demais persoas, identificando, analizando e expresando de maneira asertiva as propias emocións e sentimentos, e recoñecendo e valorando os dos demais en distintos contextos e arredor de actividades creativas e de reflexión individual ou dialogada sobre cuestións éticas e cívicas.	Coñecer a necesidade da relación entre o individuo e a sociedade. Aplicar estes coñecementos.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - A ética dentro do conxunto de saberes filosóficos. - O obxecto da ética. - A aplicación da ética: a orientación para a resolución de problemas complexos sobre como actuar. - A natureza humana. - Liberdade e moralidade como características especificamente humanas. - A identidade persoal, o cruzamento de camiños entre a natureza, a crianza e o proxecto vital. - A educación de emocións e sentimentos. - A autoestima persoal. - A igualdade e o respecto nas relacións con outras persoas. - A educación afectivo-sexual. - Análise das accións. - Os motivos da acción: desexos e razóns.

Contidos

- A vontade como razón práctica.
- A autonomía da vontade.
- A responsabilidade das accións.
- A ética e as éticas como guías das nosas accións.
- O xuízo moral: as normas, o valor e o valioso, as virtudes, os sentimentos morais.
- Universalismo e pluralismo moral.
- Éticas da felicidade, éticas do deber, éticas da virtude.
- Ética e dereito.
- Semellanzas e diferenzas entre ética e dereito.
- O conflito lexitimidade-legalidade.
- A obxección de conciencia.
- Os dereitos individuais e os deberes cidadáns.
- O debate sobre a liberdade de expresión.
- A ética na sociedade actual.
- O problema da desinformación.
- A protección de datos e o dereito á intimidade.
- O ciberacoso e outras formas de violencia nas redes sociais.
- As condutas adictivas.

UD	Título da UD	Duración
3	Colaborando en sociedade.	6

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Promover e demostrar unha convivencia pacífica, respectuosa, democrática e comprometida co ben común, a partir da investigación sobre a natureza social e política do ser humano e o uso e comprensión crítica dos conceptos de lei, poder, soberanía, xustiza, Estado, democracia, memoria democrática, dignidade e dereitos humanos.	Coñecer as distintas teorías sobre a orixe da sociedade. Ser capaz de comprender e reflexionar sobre os conceptos de lei, poder, xustiza, Estado e democracia. Valorar la relación entre los derechos humanos y la memoria democrática.	TI	100

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.2 - Fomentar o exercicio da cidadanía activa e democrática a través do coñecemento do movemento asociativo e a participación respectuosa, dialogante e construtiva en actividades de grupo que impliquen tomar decisións colectivas, planificar accións coordinadas e resolver problemas aplicando procedementos e principios cívicos, éticos e democráticos explícitos.	Coñecer os mecanismos de participación da cidadanía nos sistemas democráticos. Aplicar mecanismos de participación nas súas actividades de grupo na aula.		
CA2.3 - Contribuír a xerar un compromiso activo co ben común a través da análise e a toma razoada e dialogante de posición arredor de cuestións éticas de actualidade como a loita contra a desigualdade e a pobreza, o dereito ao traballo, a saúde, a educación e a xustiza, así como sobre os fins e límites éticos da investigación científica.	Coñecer e analizar cuestións éticas la actualidade. Analizar e comprenderla necesidade da loita polos dereitos humanos.		
CA2.4 - Tomar consciencia da loita por unha efectiva igualdade de xénero e do problema da violencia e explotación sobre as mulleres, a través da análise das diversas xeracións e correntes do feminismo e das medidas de prevención da desigualdade, a violencia e a discriminación por razón de xénero e orientación sexual, mostrando igualmente coñecemento dos dereitos LGTBIQ+ e recoñecendo a necesidade de respectalos.	Coñecer a loita dos movementos e correntes feministas a o longo da historia. Ser capaz de utilizar os mecanismos de prevención da desigualdade, a violencia e a discriminación por razón de orientación sexual.		
CA2.5 - Contribuír activamente ao benestar social adoptando unha posición propia, explícita, informada e eticamente fundamentada sobre o valor e pertinencia dos dereitos humanos, o respecto pola diversidade etnocultural, a consideración dos bens públicos globais, a percepción do valor social dos impostos.	Coñecer a diversidade etnocultural. Ser capaz de respetala.		
CA2.6 - Contribuír á consecución dun mundo máis xusto e pacífico a través da análise e recoñecemento da historia democrática do noso país e das funcións do estado de dereito e as súas institucións, os organismos internacionais, as asociacións civís e os corpos e forzas de seguridade do Estado, no seu empeño por lograr a paz e a seguridade integral, atender as vítimas da violencia e promover a solidariedade e cooperación entre as persoas e os pobos.	Coñecer as distintas concepcións do estado. Coñecer a historia democrática do noso país. Ser capaz de promover comportamentos solidarios entre os compañeiros.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - A sociedade humana: natureza e orixe. - As estruturas sociais e os grupos de pertenza. - Cooperación e altruísmo fronte a competencia e egoísmo. - A convivencia social. - As virtudes do diálogo e as normas de argumentación.

Contidos

- A resolución pacífica de conflitos.
- A empatía cos demais.
- A política.
- Conceptos clave: lei, poder, soberanía, xustiza e dignidade.
- Formas de Estado e tipos de goberno.
- A democracia: principios, procedementos e institucións.
- O Estado español como estado social e democrático de dereito.
- Valores constitucionais.
- A memoria democrática.
- Os dereitos humanos.
- Referente moral da democracia e a xustiza social.
- Xeracións e historia dos dereitos humanos.
- Dereitos da infancia.
- Os dereitos económicos, sociais e culturais: o dereito ao traballo, á saúde, á educación e á xustiza.
- A participación democrática: ser cidadáns.
- Outras formas de participación social: o asociacionismo e o voluntariado.
- A procura da xustiza social.
- A desigualdade económica e a loita contra a pobreza.
- Globalización económica e bens públicos globais.
- O comercio xusto.
- O valor social dos impostos.
- A igualdade de xénero.
- As diversas ondas e correntes do feminismo.
- A prevención da explotación e a violencia contra nenas e mulleres.
- A corresponsabilidade nas tarefas domésticas e de coidados.
- A sociedade e a cidadanía plural.
- O interculturalismo.
- A inclusión social e o respecto pola diversidade e as identidades étnico-culturais e de xénero.
- Os dereitos LGTBIQ+.
- A convivencia pacífica e segura.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - A guerra, o terrorismo e outras formas de violencia política. - A atención ás vítimas da violencia. - Accións individuais e colectivas en favor da paz. - A contribución do Estado e os organismos internacionais á paz, á seguridade integral e á cooperación. - O dereito internacional e a cidadanía global. - As forzas armadas e a defensa ao servizo da paz. - O papel das ONG e das ONGD na loita pola paz. - Os desafíos da democracia actual. - Os códigos deontolóxicos. - As éticas aplicadas. - Fins e límites éticos da investigación científica. A bioética. - O desafío da intelixencia artificial. - As propostas transhumanistas.

UD	Título da UD	Duración
4	Respeto e xustiza.	6

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Promover e demostrar unha convivencia pacífica, respectuosa, democrática e comprometida co ben común, a partir da investigación sobre a natureza social e política do ser humano e o uso e comprensión crítica dos conceptos de lei, poder, soberanía, xustiza, Estado, democracia, memoria democrática, dignidade e dereitos humanos.	Coñecer as xeracións dos derechos humanos. Ser capaces de comprender que implica cada un deles.	TI	100
CA2.2 - Fomentar o exercicio da cidadanía activa e democrática a través do coñecemento do movemento asociativo e a participación respectuosa, dialogante e construtiva en actividades de grupo que impliquen tomar decisións colectivas, planificar accións coordinadas e resolver problemas aplicando procedementos e principios cívicos, éticos e democráticos explícitos.	Coñecer o movemento asociativo. Entender en qué consiste a participación respectuosa e a implicación na toma de decisións. Aplicar os coñecementos adquiridos para a resolución de problemas.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.3 - Contribuír a xerar un compromiso activo co ben común a través da análise e a toma razoada e dialogante de posición arredor de cuestións éticas de actualidade como a loita contra a desigualdade e a pobreza, o dereito ao traballo, a saúde, a educación e a xustiza, así como sobre os fins e límites éticos da investigación científica.	Coñecer os dereitos fundamentais na constitución española. Saber recoñecelos.		
CA2.4 - Tomar consciencia da loita por unha efectiva igualdade de xénero e do problema da violencia e explotación sobre as mulleres, a través da análise das diversas xeracións e correntes do feminismo e das medidas de prevención da desigualdade, a violencia e a discriminación por razón de xénero e orientación sexual, mostrando igualmente coñecemento dos dereitos LGTBIQ+ e recoñecendo a necesidade de respectalos.	Analizar as distintas correntes do feminismo. Conocer os derechos LGTBIQ+ Respetalos.		
CA2.5 - Contribuír activamente ao benestar social adoptando unha posición propia, explícita, informada e eticamente fundamentada sobre o valor e pertinencia dos dereitos humanos, o respecto pola diversidade etnocultural, a consideración dos bens públicos globais, a percepción do valor social dos impostos.	Comprender os fenómenos sociais como a globalización e o comercio xusto. Coñecer a utilidade social dos impostos. Aplicalos.		
CA2.6 - Contribuír á consecución dun mundo máis xusto e pacífico a través da análise e recoñecemento da historia democrática do noso país e das funcións do estado de dereito e as súas institucións, os organismos internacionais, as asociacións civís e os corpos e forzas de seguridade do Estado, no seu empeño por lograr a paz e a seguridade integral, atender as vítimas da violencia e promover a solidariedade e cooperación entre as persoas e os pobos.	Entender as diversas concepción sobre a xustiza. Coñecer que é o estado de dereito e as suas funcións. Fomentar a solidariedade e a cooperación entre as persoas e os pobos.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - A sociedade humana: natureza e orixe. - As estruturas sociais e os grupos de pertenza. - Cooperación e altruísmo fronte a competencia e egoísmo. - A convivencia social. - As virtudes do diálogo e as normas de argumentación. - A resolución pacífica de conflitos. - A empatía cos demais. - A política. - Conceptos clave: lei, poder, soberanía, xustiza e dignidade.

Contidos

- Formas de Estado e tipos de goberno.
- A democracia: principios, procedementos e institucións.
- O Estado español como estado social e democrático de dereito.
- Valores constitucionais.
- A memoria democrática.
- Os dereitos humanos.
- Referente moral da democracia e a xustiza social.
- Xeracións e historia dos dereitos humanos.
- Dereitos da infancia.
- Os dereitos económicos, sociais e culturais: o dereito ao traballo, á saúde, á educación e á xustiza.
- A participación democrática: ser cidadáns.
- Outras formas de participación social: o asociacionismo e o voluntariado.
- A procura da xustiza social.
- A desigualdade económica e a loita contra a pobreza.
- Globalización económica e bens públicos globais.
- O comercio xusto.
- O valor social dos impostos.
- A igualdade de xénero.
- As diversas ondas e correntes do feminismo.
- A prevención da explotación e a violencia contra nenas e mulleres.
- A corresponsabilidade nas tarefas domésticas e de coidados.
- A sociedade e a cidadanía plural.
- O interculturalismo.
- A inclusión social e o respecto pola diversidade e as identidades étnico-culturais e de xénero.
- Os dereitos LGTBIQ+.
- A convivencia pacífica e segura.
- A guerra, o terrorismo e outras formas de violencia política.
- A atención ás vítimas da violencia.
- Accións individuais e colectivas en favor da paz.
- A contribución do Estado e os organismos internacionais á paz, á seguridade integral e á cooperación.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - O dereito internacional e a cidadanía global. - As forzas armadas e a defensa ao servizo da paz. - O papel das ONG e das ONGD na loita pola paz. - Os desafíos da democracia actual. - Os códigos deontolóxicos. - As éticas aplicadas. - Fins e límites éticos da investigación científica. A bioética. - O desafío da intelixencia artificial. - As propostas transhumanistas.

UD	Título da UD	Duración
5	A sostenibilidade.	6

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.1 - Describir as relacións históricas de interconexión, interdependencia e ecodependencia entre as nosas vidas e a contorna a partir da análise das causas e consecuencias dos máis graves problemas ecosociais que nos afectan.	Coñecer o concepto de sostenibilidade. Responsabilización da necesidade do cuidado do noso planeta.	TI	100
CA3.2 - Valorar distintas formulacións científicas, políticas e éticas coas que afrontar a emerxencia climática e a crise ambiental a través da exposición e o debate argumental arredor destas.	Estudiar os conceptos de ética ecolóxica, emerxencia climática e crisis ambiental. Debate sobre temas de ecología e desarrollo sostenible.		
CA3.3 - Promover estilos de vida eticamente comprometidos co logro dun desenvolvemento sustentable, contribuíndo por si mesmo e na súa contorna ao tratamento preventivo dos residuos, a xestión sustentable dos recursos, a mobilidade segura, sustentable e saudable, o comercio xusto, o consumo responsable, o cuidado do patrimonio natural, o respecto pola diversidade etnocultural, e o cuidado e protección dos animais.	Coñecer de modo básico as técnicas do tratamento preventivo de residuos; cuestións xerais sobre o comercio xusto, o cuidado do patrimonio natural e a protección dos animais. Aplicación na vida do alumnado.		
CA3.4 - Desenvolver unha actitude de xestión equilibrada das emocións, de estima e cuidado de si mesmo e dos outros, identificando, analizando e expresando de maneira asertiva as propias emocións e sentimentos, e recoñecendo e valorando os dos demais en distintos contextos e arredor de actividades creativas e de reflexión individual ou dialogada sobre cuestións éticas e cívicas.	Coñecer algunhas teorías sobre a xestión das emocións. Aplicación na vida do alumnado.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos

- Vida responsable co contorno e protección do medio ambiente.
- Percorrido crítico sobre as diferentes formas de relación do ser humano coa natureza ao longo da historia e a pegada ecolóxica das accións humanas no planeta.
- Empatía e responsabilidade co contorno: interdependencia, interconexión e ecodpendencia.
- A protección do medio ambiente e os dereitos para coa natureza: dereitos humanos de terceira xeración.
- Consumo responsable para unha vida sustentable no planeta.
- Os límites do planeta e o esgotamento dos recursos.
- Obxectivos do desenvolvemento sustentable: axenda cara a 2030 para un planeta sustentable.
- Economía sustentable e ecolóxica na globalización, e nova lóxica do crecemento: economía circular e economía azul.
- Hábitos para unha xestión adecuada dos recursos e tratamento preventivo dos residuos. A mobilidade segura, saudable e sustentable.
- Consumo responsable e soberanía alimentaria.
- Propostas científicas e ético-políticas arredor dos problemas ecosociais.
- Xustiza ecolóxica.
- Ética medioambiental: ecocentrismo, biocentrismo e extensionismo.
- Ecofeminismo e ética do coidado.
- Protección e dereitos dos animais.
- Valores éticos e democráticos como fundamento para unha conduta empática e respectuosa cara aos animais.
- O ser humano como animal político: dereitos humanos da solidariedade para unha conduta cos animais baseada en dereitos.

UD	Título da UD	Duración
6	Etica ambiental.	5

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.1 - Describir as relacións históricas de interconexión, interdependencia e ecodpendencia entre as nosas vidas e a contorna a partir da análise das causas e consecuencias dos máis graves problemas ecosociais que nos afectan.	Coñecer as consecuencias dos problemas ecosociais actuais. Analizalos e concienciar ó alumnado das súas posibles solucións.	TI	100
CA3.2 - Valorar distintas formulacións científicas, políticas e éticas coas que afrontar a emerxencia climática e a crise ambiental a través da exposición e o debate argumental arredor destas.	Coñecer os problemas que xenera a contaminación medioambiental. Valorar as súas consecuencias e debater sobre posibles solucións.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.3 - Promover estilos de vida eticamente comprometidos co logro dun desenvolvemento sustentable, contribuíndo por si mesmo e na súa contorna ao tratamento preventivo dos residuos, a xestión sustentable dos recursos, a mobilidade segura, sustentable e saudable, o comercio xusto, o consumo responsable, o coidado do patrimonio natural, o respecto pola diversidade etnocultural, e o coidado e protección dos animais.	Coñecer técnicas de consumo responsable. Aplicación na vida do alumnado.		
CA3.4 - Desenvolver unha actitude de xestión equilibrada das emocións, de estima e coidado de si mesmo e dos outros, identificando, analizando e expresando de maneira asertiva as propias emocións e sentimentos, e recoñecendo e valorando os dos demais en distintos contextos e arredor de actividades creativas e de reflexión individual ou dialogada sobre cuestións éticas e cívicas.	Coñecer as propostas da ética ambiental. Coñecer os dereitos dos animais. Debates sobre estas cuestións.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Vida responsable co contorno e protección do medio ambiente. - Percorrido crítico sobre as diferentes formas de relación do ser humano coa natureza ao longo da historia e a pegada ecolóxica das accións humanas no planeta. - Empatía e responsabilidade co contorno: interdependencia, interconexión e ecodpendencia. - A protección do medio ambiente e os dereitos para coa natureza: dereitos humanos de terceira xeración. - Consumo responsable para unha vida sustentable no planeta. - Os límites do planeta e o esgotamento dos recursos. - Obxectivos do desenvolvemento sustentable: axenda cara a 2030 para un planeta sustentable. - Economía sustentable e ecolóxica na globalización, e nova lóxica do crecemento: economía circular e economía azul. - Hábitos para unha xestión adecuada dos recursos e tratamento preventivo dos residuos. A mobilidade segura, saudable e sustentable. - Consumo responsable e soberanía alimentaria. - Propostas científicas e ético-políticas arredor dos problemas ecosociais. - Xustiza ecolóxica. - Ética medioambiental: ecocentrismo, biocentrismo e extensionismo. - Ecofeminismo e ética do coidado. - Protección e dereitos dos animais. - Valores éticos e democráticos como fundamento para unha conduta empática e respectuosa cara aos animais. - O ser humano como animal político: dereitos humanos da solidariedade para unha conduta cos animais baseada en dereitos.

4.1. Concrecións metodolóxicas

Dado o escaso tempo (una hora semanal) adicado a esta materia, as clases serán eminentemente prácticas, dedicandolle ao inicio de cada unha delas un breve período de tempo no que se explicarán os conceptos fundamentais básicos para que o alumnado poida captar a importancia dos problemas ou cuestións que se tratan en cada unidade didáctica e a relación que ten coa súa vida individual e a comunidade na que viven.

Tratarase basicamente de que comprendan os problemas propostos partindo de diversos tipos de actividades tales como:

- Exercicios de argumentación.
- Visionado de películas e a súa posterior análise.
- Videos documentais.
- Lectura de textos.
- Comentario de videos e textos.
- Explicacións teóricas.
- Diálogos e debates.

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación

Como materiais a utilizar o alumnado tomará notas de apuntes facilitados pola profesora ao inicio de cada unha das clases e posteriormente completar o contido de cada unha das unidades didácticas cón emprego dos seguintes materiais:

- Lecturas variadas de libros.
- Videos.Documentais e películas.
- Cancións e comentarios das súas letras.
- Comentarios de imáxes.
- Lectura de noticias de prensa en relación coa temática a tratar.
- Comentarios de textos.
- Debates e valoracións persoais.

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

Exercicios escritos e probas orais para comprobar o nivel de competencias e coñecementos que ten o alumnado. Poderán constar de unha argumentación oral ou escrita na que se expoña o propio punto de vista sobre diversas cuestións.

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Pesos dos instrumentos de avaliación por UD:

Unidade didáctica	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	Total
Peso UD/ Tipo Ins.	20	16	16	16	16	16	100
Táboa de indicadores	100	100	100	100	100	100	100

Criterios de cualificación:

O departamento utilizará o seguinte procedemento para obter a nota media en cada avaliación:

O desempeño competencial do alumnado e o interese mostrado na realización ou exposición das actividades prácticas de aula, así como traballos grupais trimestrais, suporá un peso do 100%. A rúbrica para a avaliación será exposta por cada docente na aula, e terá en conta a adquisición da cultura filosófica asociada aos contidos da materia.

Neste apartado terase en conta a observación directa do traballo na aula cós compañeiros, a disposición no traballo, a atención e a participación demostrada na aula e a presentación das actividades de en tempo e forma.

Criterios de recuperación:

Na avaliación final de xuño, a materia quedará suspensa para o alumnado que non acade o 4´75 como media do curso.

Agora ben, antes diso,terán a oportunidade de recuperar as avaliacións suspensas, para o cal seguirá sendo necesario que entregaran todas as actividades de aula.

Procedemento de recuperación de materias pendentes:

Para a recuperación de materias pendentes, o alumnado que se encontre en dita situación porase en contacto cós profesorado para fixar diversos encontros ao longo do curso.

O alumnado deberá realizar durante o curso diversas actividades que se lle irán indicando e fixando datas para a súa entrega.

A asignatura do curso anterior quedará aprobada no caso de aprobar a do presente curso.

5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes

A recuperación da materia, cando quede pendente dun curso anterior, levaráse a cabo coa realización de traballos sobre o contido das unidades didácticas. De non entregar o alumnado que está nesa situación o traballo que se lle encomende, terá que presentarse a un exame global sobre a cultura filosófica (ético-cívica) asociada á materia, exame que terá lugar cara a final de curso atendendo á coordinación de Xefatura de Estudos.

6. Medidas de atención á diversidade

Tendo en conta a variada casuística que poida presentar o alumnado neste nivel de 3º E.S.O, seguiránse todas as medidas adoptadas e protocolos que correspondan en coordinación cós departamento de orientación.

Coa finalidade de atender no posible as peculiaridades persoais do alumnado dentro do seu proceso de aprendizaxe, ao longo do curso, adoptaránse as medidas tendentes a proporcionar certos reforzos pedagóxicos ao alumnado que o necesite, así como a programar aprendizaxes complementarios para os que por as súas especiais aptitudes, excedan o nivel medio do curso en canto a coñecementos da materia.

Como medidas de reforzo ao aprendizaxe, propoñense as seguintes:

-Programar actividades, exercicios, lecturas, comentarios de textos, etc...mais sinxelos para o alumnado con dificultades de aprendizaxe, sobre todo ao principio de curso para que progresivamente comprendan as ideas básicas para poder abordar posteriormente as máis complexas.

-Orientar de xeito personalizado seu proceso de aprendizaxe proporcionándolle axuda directa naquelas actividades que se realicen na aula que serán máis breves e sinxelas para permitirlle cubrir as súas posibles lagunas conceptuais.

-Organizar os traballos en grupo de tal xeito que este alumnado se encontre distribuído en diferentes grupos cós fin de poder ser axudados polos compañeiros con mellor rendemento académico na realización das tarefas.

-Para o alumnado con altas capacidades ou cun maior nivel de coñecementos, programaríanse medidas pedagóxicas complementarias tales como:

-Lecturas dirixidas de libros ou textos de maior dificultade conceptual e

-Actividades complementarias sobre aqueles temas que lle puideran interesar sobre os contidos impartidos.

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6
ET.1 - A importancia da imaxe persoal na adolescencia. O aspecto físico nas redes sociais. Os retoques dixitais. A imaxe e a autoestima persoal.	X	X		X		
ET.2 - A comprensión da necesidade de respetar os dereitos humanos. As actitudes e comportamentos que non se deben admitir en sociedade. A responsabilidade personal e de grupos.		X	X	X		X
ET.3 - A necesidade de fomentar actitudes cooperativas e respetuosas. O papel das ONG.		X	X	X	X	
ET.4 - A loita polos dereitos humanos ao longo da historia.	X	X	X	X	X	X
ET.5 - O concepto de basuraleza .O problema do desperdicio dos alimentos.			X		X	X
ET.6 - As vantaxas e desvantaxas da tecnoloxía . O biocentrismo.			X	X	X	X

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
Actividades ofertadas ao centro con vínculos coa materia	Propónse a asistencia a todo tipo de actividades tales como conferencias, representación teatrais ou proxeccións de películas, vídeos ou documentais, tanto programadas dende o propio centro ou que teñan lugar na cidade e que teñan especial relevancia para o presente curso e se adapten ao seu currículo.	X	X	X

8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
Resultados, diálogo e información

Descrición:

Os resultados nas diferentes probas e en cada periodo de clase serán esenciais como indicadores da adecuación do proceso de ensino-aprendizaxe. A reflexión docente e a autoavaliación do desenvolvemento das programacións didácticas levarase a cabo especialmente ao finalizar cada avaliación.

Igualmente, o diálogo permanente co alumnado, co titor de cada aula e cos pais a través do titor, o intercambio de información con outros docentes nas xuntas de avaliación serán instrumentos axeitados para revisar, avaliar e, se fose preciso, modificar a programación non só en función dos resultados académicos senón en función do desenvolvemento integral de todos os alumnos da aula..

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

Nas reunións de Departamento periódicas iremos contrastando as medidas indicadas nesta programación e establecendo, se fose preciso, os cambios precisos que na nosa práctica docente se observen como necesarios.

Aqueles aspectos que ó longo do curso e da posta en práctica do que aquí se recolle consideremos que é oportuno modificar, recolleranse na memoria de remate deste curso 2024-2025.

9. Outros apartados